

Zo delen we gegevens in Zutphen

Uitgebreide handleiding voor
het omgaan met privacy
in het sociaal domein

INHOUDSOPGAVE	PAGINA
1 Inleiding	2 - 3
De tien vuistregels	3
2 Enkele belangrijke opmerkingen	3
Voor medewerkers gemeente	3
Voor medewerkers sociaal domein	3
3 Privacy en leeftijd	4
4 De professionele afwegingen	5 - 10
1 Vraag voor mij?	5
2 Wanneer mag ik delen?	5
3 Zo beperkt mogelijk	6
4a Cliënt niet mee eens	7
4b Cliënt niet informeren?	8
4c Beroepsgeheim	9
5 Extra achtergrond informatie	
Toelichting AVG	11
Een datalek	11
Het beroepsgeheim	11
Andere wetten en convenanten	13
Overzicht relevante brochures	13
Grondslagen	14
Vitaal belang	14
Gerechtvaardigde reden om cliënt niet te informeren	15
Professionele afweging: beroepsgeheim of zorgplicht	15
De boeiende en weerbarstige praktijk	15
Drie handvatten bruikbaar bij een conflict van plichten	17
6 Woorden- en begrippenlijst	18
BIJLAGE 1	
Overzicht: wat mag met wie gedeeld worden	20
BIJLAGE 2	
Toelichting op de 10 vuistregels	26

Wetten en regels veranderen. Daarom is het belangrijk om de meest recente versie van deze handleiding te gebruiken. Op de website www.zutphens-privacycode-sociaaldomein.nl vind je de meest actuele versie van deze beknopte handleiding.

Voor wie is dit document gemaakt?

Voor mensen die binnen Zutphen werken voor een woningcorporatie, de gemeente, als hulpverlener voor volwassenen, jeugd of gezinnen, voor de politie, binnen het onderwijs, als arts, als voogd, (school)maatschappelijk werk, etc.

en binnen hun werk (bijzondere) persoonsgegevens* over een cliënt hebben te delen in het belang van de ondersteuning en het welzijn van hem of haar.

en de privacy van de cliënt respecteren.

en hierin geen fouten willen maken.

Wat kan je vinden in dit document?

- Werkafspraken, achtergrondinformatie, toelichting en uitleg allemaal AVG-proof.

AVG: Algemene Verordening Gegevensbescherming,

Oftewel de wet waar we ons aan hebben te houden wanneer we professioneel werken met privacygevoelige informatie van mensen.

We bieden je twee documenten aan;

Document 1: Voor als je snel wil nagaan waar je je aan te houden hebt en welke afwegingen je hierbij te maken hebt. Dit is een schematisch overzicht en bevat niet alle relevante informatie.

Document 2: Dat is het document waar je nu in leest en bevat achtergrondinformatie en uitleg over de AVG en afwegingen die je als professional hebt te maken. Tevens kan je hierin opzoeken waar de verschillende professionals zich aan hebben te houden als het gaat om gegevensdeling en privacy.

Als dit (*) achter een woord staat dan is dit woord opgenomen in de woordenlijst (pagina 19) met een korte uitleg van de betekenis.

1 Inleiding; over privacy

De invoering van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) in mei 2018 gaf de impuls voor een herbezinning, als het gaat om privacy. Niet alleen van de medewerker die direct met inwoners werkt maar ook van de beleidsmedewerker of administratief ondersteuner die via zijn werk de beschikking krijgt over de persoonsgegevens van een ander.

Effectief is altijd om je te verplaatsen in de positie van de klant of inwoner. Wat zou ik ervan vinden als instantie X alles van me weet? Hiervoor zijn landelijk vuistregels opgesteld. Maak je die eigen! Deze 10 vuistregels zijn gemaakt voor professioneel handelen bij gegevensdeling en verantwoord omgaan met de gegevens van cliënten en inwoners.

De 10 vuistregels, professioneel handelen bij gegevensdeling en privacy

(In bijlage 2 worden de onderstaande 10 vuistregels verder toegelicht.)

Ten aanzien van de **inwoner** of **cliënt**:

- Wij respecteren de rechten van de cliënt.
- Wij praten mét de cliënt. Wij praten niet over hen zonder hen.
- Persoonlijke gegevens van de cliënt beschouwen we als strikt vertrouwelijk. En omdat we deze gegevens ook zo behandelen zorgt dat er voor dat we de drempel van de toegang tot de hulp- en zorgverlening laag houden en de kwaliteit hoog.

Als **professional** en in de samenwerking tussen professionals:

- Wij vertrouwen elkaar in onze deskundigheid en professionaliteit.
- Wij vragen nooit méér persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk.
- Wij zijn altijd transparant over het doel waarvoor wij persoonsgegevens vragen.
- Wij respecteren de positie en eigen verantwoordelijkheid van de professional aan wie wij vragen gegevens te verstrekken.
- Wij maken altijd een zorgvuldige afweging of het mogelijk is om gegevens te verstrekken in het belang van de cliënt.
- Wij voelen ons verantwoordelijk om bij te dragen aan oplossingen voor het probleem van een cliënt, ook als bepaalde gegevensuitwisseling niet mogelijk is.

Waar staan we voor in Zutphen?

Onze visie over informatieverwerking

- 1 Wij werken ten dienste van de inwoner, de inwoner staat voor ons op één.
- 2 We ondersteunen de cliënt in zijn behoefte om zijn leven naar eigen inzicht in te vullen. We doen dit vraaggericht en aanvullend op zijn vermogen en dat van zijn familie, vrienden en burens.
- 3 We werken integraal. We overzien alle aspecten van het vraagstuk en de oplossingen en werken, zonder schotten, samen met professionals uit andere disciplines en organisaties.
- 4 We gebruiken inzichten van de systeemtheorie bij onze omgang met groepen zoals het gezin, een multidisciplinair overleg en bij netwerksamenwerking.
- 5 Ons werk biedt de inwoner veiligheid: we zijn betrouwbaar, respecteren zijn privacy en doen wat nodig is om kwetsbaren te beschermen tegen geweld.
- 6 We bieden betaalbare kwaliteit: we werken resultaatgericht en efficiënt.

Wees transparant

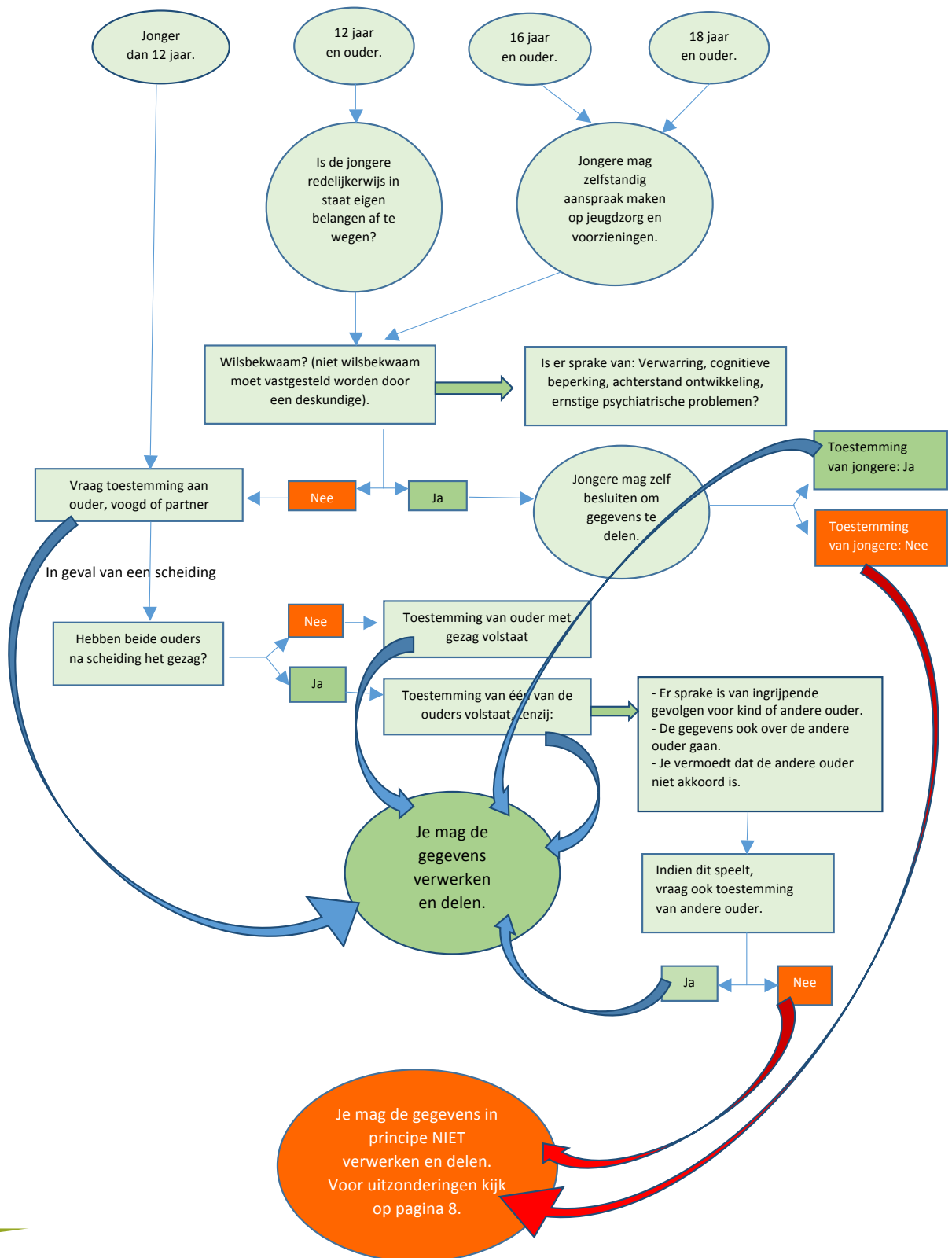
De cliënt zoveel mogelijk te betrekken wanneer je zijn persoonsgegevens verwerkt is het uitgangspunt. Leg hierbij uit hoe je dit doet en wat diens rechten zijn. Zorg er voor dat duidelijk is hoe zijn gegevens worden verwerkt, waarom door wie en, indien van toepassing, met wie. Als het mogelijk is vraag je de cliënt (of familie) aanwezig te zijn wanneer je met andere professionals de casus bespreekt.

2 Enkele belangrijke opmerkingen

- 1 Verzamel niet méér persoonsgegevens dan noodzakelijk is om de vraag van de cliënt af te kunnen handelen. Indien de cliënt informatie geeft die niets te maken heeft met de vraag dan mag je dit niet opslaan of delen.
- 2 Van de persoonsgegevens die je van een cliënt hebt deel je alleen maar de gegevens (wanneer dit kan, mag of moet) waar de andere partij voor een goed uitvoering van zijn werk over moet beschikken.
- 3 Ook bij toestemming van de cliënt kan je niet zomaar gegevens opslaan of delen:
 - Je dient altijd een professionele afweging te maken of de informatie relevant is en zinvol om te delen.
 - Toestemming gegeven door een cliënt heeft alleen waarde als deze in vrijheid gegeven is. Voor de gemeente betekent dit dat zij een verkregen toestemming van een cliënt in de regel niet kunnen gebruiken.

Nadere uitleg en toelichting is te vinden in dit document.

3 Privacy en leeftijd, wanneer moet ik met wie overleggen?

4 De professionele afwegingen voor een zorgvuldige informatiedeling

Je wilt een klantvraag afhandelen. Het ziet er naar uit dat je hiervoor naast de cliënt ook in gesprek gaat met andere professionals. Je verwacht dat hiervoor persoonsgegevens van de klant besproken en gedeeld moeten worden. In juridisch jargon heet dat 'het verwerken van persoonsgegevens'*. Je wilt dit op een verantwoorde wijze oppakken. Hiervoor behoor je de volgende **4 Afwegingen** te maken.

AFWEGING 1

Hoort de vraag bij mij thuis?

Een casus

Bij de woningbouwvereniging komen van diverse buurtbewoners klachten binnen over dezelfde huurder. Na een gesprek tussen de woningcorporatie en de huurder is duidelijk geworden dat deze man het psychisch moeilijk heeft en eigenlijk weer hulp nodig heeft van een instelling waar hij in het verleden ook kwam. De man geeft aan dat hij niet in staat is om dit contact zelf weer te kunnen leggen en wil hier bij geholpen worden. De woningbouwvereniging weet niet wat de hulpvraag is en wil dit ook niet weten maar neemt wel contact op met de betreffende instelling. Deze instelling heeft de juiste deskundigheid en komt in actie. Daarnaast weet de instelling dat de woningcorporatie op de hoogte is van de situatie en in overleg met de huurder betrokken kan worden bij het oplossen van de klachten.

AFWEGING

1

Hoort de vraag **bij mij**?

JA ▼

NEE ▼

Ga door naar **Afweging 2.**

Verwijs door. Help cliënt op weg om vraag zelf op te lossen.

Welke vragen kan je jezelf in deze fase stellen:

- Beschik ik over de juiste deskundigheid en vaardigheid, is het mijn werk?
- Kan ik iets betekenen binnen de oplossing?
- Is het terecht dat een cliënt dit niet zelf kan oplossen en bij een ander aanklopt?
- Is de cliënt het eens met mogelijke gegevensdeling?
- Is het noodzakelijk de persoonsgegevens van de cliënt te delen?
- Kan ik de casus geanonimiseerd inbrengen?
- Welke persoonlijke gegevens moeten noodzakelijkerwijs gedeeld worden voor een goed verloop van het gesprek?

AFWEGING 2

Maak ik de juiste afweging om over te gaan tot gegevens delen?

Een casus

De schoolmaatschappelijk werker heeft al geruime tijd contact met een leerling. In de tweede klas had die leerling al wat hulp nodig. Nu in de vierde is dit alleen maar toegenomen. De problemen beperken zich niet alleen tot school, dat wordt steeds duidelijker. De schoolmaatschappelijk werker vraagt zich af of zij andere professionals moet gaan betrekken. Voordat ze dit bespreekt met de leerling wil ze het belang hiervan voor zichzelf op een rijtje zetten.

Gegevens mag je delen als je aan de volgende drie eisen voldoet.

1. Kan ik helder en concreet beredeneren welk professioneel doel ik wil bereiken met het bespreken en uitwisselen van persoonlijke informatie van de cliënt. (juridisch spreekt men over een welbepaald(*) doel hebben)?
 2. Kan ik ook duidelijk omschrijven wat ik hiervoor wil weten en wil delen (juridisch spreekt men dan over uitdrukkelijk(*) omschreven)?
 3. Mag ik dit wel bespreken en delen? (is er een juridische grondslag(*) voor mijn handelen)?
- De juridische grondslagen staan hieronder beschreven, zie ook pagina 14.

Als je deze **drie eisen(vragen)** positief kunt beantwoorden dan:

- De antwoorden vastleggen in het cliëntdossier en door naar **Afweging drie**. Deze afweging helpt je met de vraag of je nu wel of niet overgaat tot het delen en bespreken van persoonlijke informatie.

AFWEGING

2

Hanteer ik de **juiste afwegingen** om te mogen delen?

Check de **drie vereisten** (voorwaarden) voor het mogen delen van gegevens.

JA ▶

Ga door naar **Afweging 3**.

NEE ▶

Niet delen.

Afwegingen en uitvoering **altijd vastleggen** in cliëntdossier, je moet je handelen kunnen verantwoorden.

- Voor meer informatie over de **juridische grondslagen**, zie het uitgebreide document pagina 14.
- Om te weten welke **grondslagen** voor jou van toepassing zijn, zie document 'wat mag ik delen met wie en waarom?' Zie BIJLAGE 1.

De 6 juridische grondslagen waardoor iemand met persoonlijke gegevens mag werken. Als **minimaal 1 grondslag van toepassing is** dan mag deze persoon persoonlijke gegevens verwerken(*).

- 1 Ondubbelzinnige(*) toestemming.
- 2 Uitvoeren van een overeenkomst.
- 3 Voldoen aan een wettelijke plicht.
- 4 Vitaal belang(*) van de betrokkene.
- 5 Goede vervulling publiekrechtelijke(*) taak.
- 6 Behartiging van een gerechtvaardigd belang.

AFWEGING 3

Hoe kan ik het delen en bespreken van persoonlijke gegevens van de cliënt zo beperkt mogelijk houden?

Een casus

Een sociaal werker uit het wijkteam heeft contact met een oudere mevrouw. Mevrouw wordt steeds eenzamer maar praat daar niet over met anderen.

Wel van de sociaal werker. Mevrouw heeft ook hulp van de thuiszorg en met schuld en hulpverlening, ze heeft alleen een AOW en daar redt ze het niet mee. De sociaal werker heeft met mevrouw afgesproken haar casus te bespreken met collega's. Mevrouw vindt dat goed. Nu vraagt de sociaal werker zich af wat ze nu wel en niet gaat bespreken en waar ze dit wil gaan doen. Ze wil dit zorgvuldig voorbereiden, samen met mevrouw.

AFWEGING

3

Hoe kan ik het delen en bespreken van persoonlijke gegevens **zo beperkt mogelijk houden**?

Je neemt de volgende drie vragen door:

Doelmatigheid

Is het delen van informatie (maar ook het opvragen hiervan, het wijzigen, het lezen of het wissen) om mijn doel te bereiken de minst ingrijpende maatregel?

JA ▼

NEE ▶

Niet delen, maak gebruik van minder ingrijpende maatregel

Proportionaliteit

Is alles wat ik wil delen **van belang**?

JA ▼

NEE ▶

Deel niet meer dan strikt noodzakelijk is om je doel te bereiken.

Subsidiariteit

Is er een plek of een manier waar ik de informatie kan delen met alleen **die partijen die betrokken zijn**, zodat het doel gerealiseerd kan worden?

JA ▼

NEE ▶

Niet delen, deel je met partijen die geen betrokkenheid hebben, dan creëer je een datalek.

Informatie delen.

Regel is dat de cliënt er mee instemt dat je diens persoonlijke gegevens gaat bespreken en delen. Neem daarvoor de bovenstaande vragen door met de cliënt (of diens vertegenwoordiger). Maak het in dat gesprek concreet en 'pakbaar' voor de cliënt, zodat deze weet wat je gaat doen, waar en hoe.

Verslaglegging: noteer altijd in je cliëntendossier wat je besproken hebt, met wie, wanneer, de afspraken die je gemaakt hebt en eventuele opmerkingen van de cliënt.

- Persoonlijke informatie van de cliënt bespreken en delen gebeurt in principe met medeweten van de cliënt of diens wettelijk vertegenwoordiger. De uitzondering hierop staat beschreven in afweging 4b.
- **Je hebt toestemming** wanneer je hebt voldaan aan bovenstaande stappen. Dan weet de cliënt waar hij aan toe is. Hij is dan in staat om ondubbelzinnig, in alle vrijheid en goed geïnformeerd 'ja' of 'nee' te zeggen. De professional moet dit vastleggen in het cliëntdossier.

AFWEGING 4A

Ik wil informatiedelen maar cliënt is het daar niet mee eens.

Een casus

Meneer wordt begeleid door een zorgaanbieder maar wil hier mee stoppen. Dit heeft hij doorgegeven aan de gemeente. De zorgaanbieder heeft de hulpverlening niet stop gezet. De gemeente neemt contact op met meneer, deze wil niet praten en wijst alles met stemverheffing af. De gemeente neemt ook contact op met de aanbieder omdat zij de zorgverlening niet hebben beëindigd. De zorgaanbieder geeft aan dat de situatie van meneer zorgwekkend is, snel verslechtert en dat hij niet wil dat er over hem gepraat wordt met andere partijen. Besloten wordt dat de aanbieder nog steeds een geldige beschikking heeft en dus als casemanager kan gaan opereren. De aanbieder moet gaan afwegen of ze zonder toestemming van meneer een caseteam wil gaan beleggen en informatie wil gaan delen. Hieronder staan de afwegingen die gemaakt kunnen worden.

Basisregel is dat een cliënt betrokken wordt wanneer er persoonlijke informatie over hem gedeeld wordt. Dat een cliënt het hiermee eens is, weet wat gedeeld wordt, aan wie en waarom. (Dit wordt ook wel omschreven als transparantie.)

Gedragsregel is dat de cliënt wanneer mogelijk aanwezig is wanneer over hem gesproken wordt.

Maar wat nu als een cliënt het niet eens is met het delen van persoonlijke informatie, hij hiervoor geen toestemming heeft gegeven? Dan is de regel dat je geen informatie kunt delen. Wanneer de plicht om te spreken vanwege de ernst van de problematiek zwaarder weegt dan de plicht om te zwijgen kan een professional: ondanks beroepsgeheim of het niet hebben van een toestemming, uiteindelijk besluiten om toch te spreken over de cliënt. Als dit speelt wordt dit ook wel het 'conflict van plichten' genoemd: de plicht om te zwijgen versus de plicht om hulp te bieden als die dringend nodig is.

Ter illustratie drie situaties wanneer dit kan spelen:

- 1 Cliënt geeft geen toestemming, er zijn echter zwaarwegende professionele afwegingen waarom hulpverlening nodig is.
- 2 Er kan geen contact worden gelegd met de cliënt of diens vertegenwoordiger en er is redelijkerwijs geen tijd meer om te wachten op afstemming en toestemming.
- 3 De veiligheid van de cliënt, de samenleving of de hulpverlener is in het geding, oftewel is er sprake van een vitaal belang.

Hoe weeg ik nu af? **5 vragen** die je jezelf moet stellen en moet bespreken met een inhoudelijk deskundige collega en/of je leidinggevende.

- 1 Welk zwaarwegend belang van de cliënt of van een ander wil ik behartigen door gegevens te delen? Met wie heb ik dit besproken en getoetst?
- 2 Kan ik dit belang ook behartigen zonder gegevens te delen?
- 3 Is het, met inachtneming van de veiligheid van betrokkenen, nog mogelijk en verantwoord om in gesprek te gaan en zo toch nog toestemming te krijgen? En heb ik mij voldoende ingespannen om toestemming te krijgen?
- 4 Weeg de veiligheid van de cliënt of diens omgeving af.
- 5 Als ik besluit te delen, met wie ga ik dan delen, wat ga ik dan delen en wat wil ik bereiken met dit delen?

Leg de beantwoording van deze vragen vast in het cliëntdossier.

AFWEGING

4A

Je wilt informatie delen maar de cliënt is het daar **niet mee eens**.

Bespreek **het belang, het doel** en **wat** je wil delen.

Heeft cliënt **goede argumenten** om info niet te delen?

JA ►

Niet delen en terug naar
Afweging 3.

NEE ▼

Professionele afweging maken: Is hier sprake van
conflict van plichten of **vitaal belang**?

NEE ►

Geen informatie delen.

JA ▼

Client informeren dat je informatie gaat delen.

Stem in deze fase altijd af met een deskundige collega en leiding gevende. Noteer in dossier wat besproken is met wie en de bevindingen. Breng, indien mogelijk, de casus **geanonimiseerd in binnen** een teamoverleg, wijkteam of anders.

AFWEGING 4B

Ik wil informatiedelen maar het lijkt beter om cliënt hierover niet te informeren

Een casus

Een maatschappelijkwerkster constateert dat een bejaarde man met gevorderde Alzheimer mishandeld wordt door een inwonende zoon. Deze zoon staat bekend als gewelddadig en niet aanspreekbaar op zijn gedrag. De vrouw van de bejaarde man durft niets te ondernemen, ook zij is bang voor de zoon. De overige kinderen komen niet meer bij hun ouders over de vloer. De wettelijk vertegenwoordiger van de bejaarde man is zijn vrouw. Deze doet niets uit angst en wil van niets weten. Die angst lijkt ook gerechtvaardigd. De maatschappelijk werker staat op het standpunt dat er professioneel ingegrepen moet worden, om te beginnen door gegevens te delen met relevante hulpverlening. Wat moet ze afwegen?

Basisregel is dat een cliënt betrokken wordt wanneer er persoonlijke informatie over hem gedeeld wordt. Dat een cliënt het hiermee eens is, weet wat gedeeld wordt, aan wie en waarom. Dit wordt ook wel omschreven met transparantie.

Gedragsregel is dat de cliënt wanneer mogelijk

aanwezig is wanneer over hem gesproken wordt. Maar wat nu wanneer je informatie wilt delen, en je redenen hebt om dit vooraf niet te willen bespreken met de cliënt? Begrijp goed, informatie-delen zonder toestemming van de cliënt is al een uitzonderlijk geval. En deze vervolgens hierover niet informeren is nog uitzonderlijker. Hiervoor zijn drie gerechtvaardigde redenen aan te geven. Indien er sprake is van één reden dan kan er zonder toestemming en medeweten gedeeld worden. Het streven is om de cliënt achteraf te informeren dat er zonder toestemming informatie gedeeld is.

De professionele afwegingsvragen:

- Wat is het zwaarwegende belang om toch te delen, kom je in gewetensnood?
- Is spreken de enige mogelijkheid of kan het ook anders?
- Heb ik voldoende geprobeerd om tot overeenstemming te komen met cliënt?
- Gaat de hulpverlening van de cliënt nu in het geding komen en zo ja, kan dit nog anders opgelost worden?
- Gaat de cliënt of iemand anders nu 'schade leiden' of gevaar lopen en kun je dit voorkomen met spreken?

AFWEGING

4B

Er lijkt sprake te zijn van **gerechtvaardigde redenen om cliënt niet te informeren** over informatiedelen

Raadpleeg collega's en onderbouw of er sprake is **van gerechtvaardigde redenen**.

NEE ▶

Client informeren dat je informatie wilt delen.

Afwegingen, uitvoering en reactie cliënt **altijd vastleggen in cliëntdossier**.

JA ▶

Informatiedelen zonder cliënt vooraf te informeren **is mogelijk**.

Gerechtvaardigde redenen om cliënt niet te informeren:

- Ter voorkoming van strafbare feiten.
- In belang van bescherming betrokkene.
- In belang van rechten en vrijheden van anderen.

AFWEGING

4C

Je wilt informatiedelen maar **valt onder (medisch) beroepsgeheim** zoals (BIG of SKJ)

AFWEGING 4C

Ik wil informatiedelen maar ik val onder (medisch) beroepsgeheim (BIG of SKJ).

Een casus

Dit is dezelfde casus als die van 4b. Alleen nu is de betrokken professional een wijkverpleegkundige. Een wijkverpleegkundige constateert dat een bejaarde man met gevorderde alzheimer mishandeld wordt door een inwonende zoon. Deze zoon staat bekend als gewelddadig en niet aanspreekbaar op zijn gedrag. De vrouw van de bejaarde man durft niets te ondernemen, ook zij is bang voor de zoon. De overige kinderen komen niet meer bij hun ouders over de vloer. De wettelijk vertegenwoordiger van de bejaarde man is zijn vrouw. Deze doet niets uit angst en wil van niets weten. Die angst lijkt ook gerechtvaardigd. De wijkverpleegkundige staat op het standpunt dat er professioneel ingegrepen moet worden om te beginnen door gegevens te delen met relevante hulpverlening. Wat moet ze afwegen?

Big geregistreerde hulpverleners vallen onder het (medisch)beroepsgeheim en medewerkers die opgenomen zijn in het SKJ register hebben zich te houden aan een beroepscode. Zij dienen voor het delen van informatie met derden de afweging te maken op [pagina 10](#).

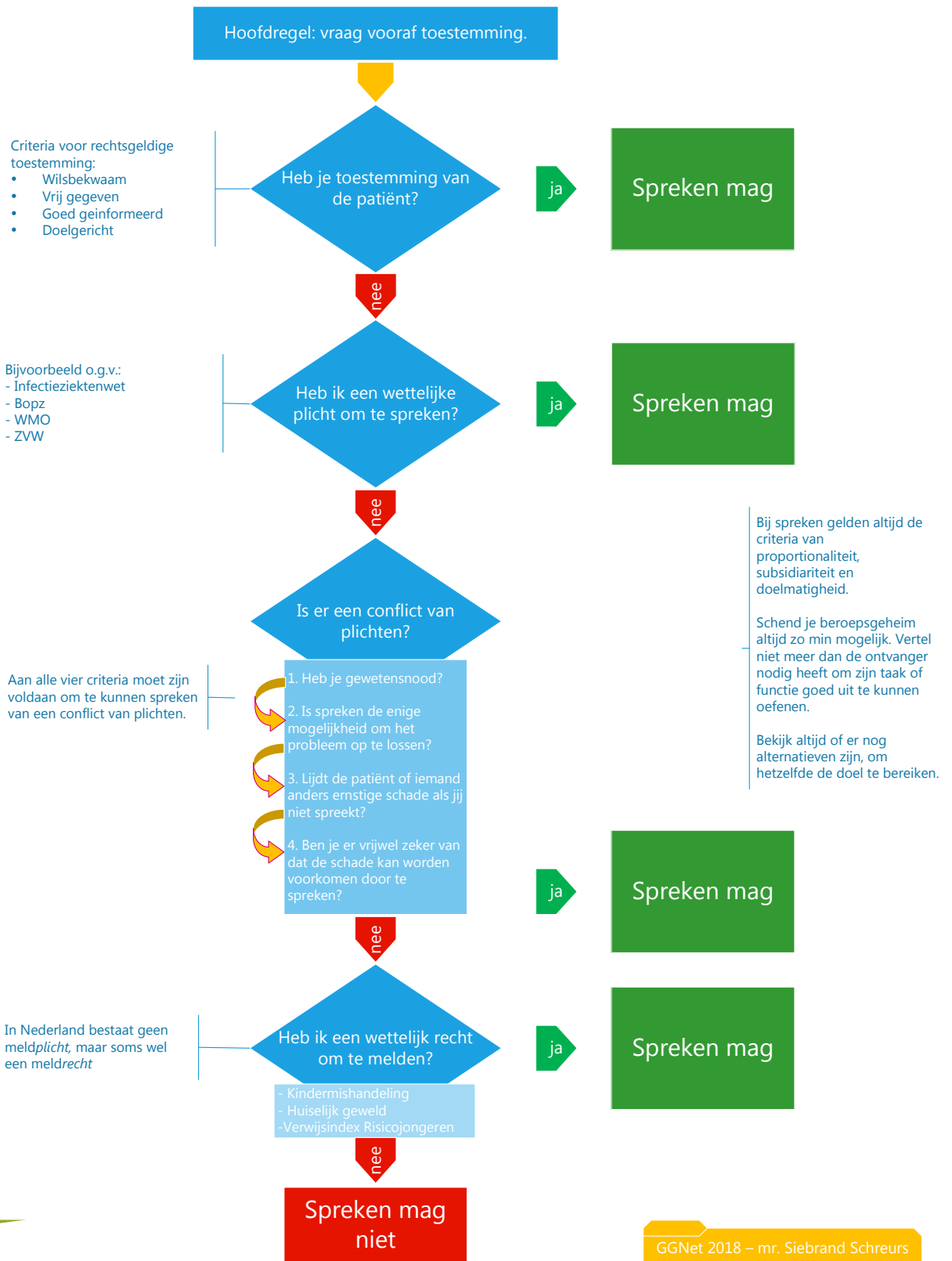
Big geregistreerde hulpverleners werkzaam binnen het sociaal domein zijn artsen (huisarts, psychiaters, specialisten, etc), fysiotherapeuten, gezondheidszorgpsychologen, psychotherapeuten, tandartsen, (wijk)verpleegkundigen, verloskundigen en apothekers.

Binnen het SKJ opgenomen jeugdzorg werkers zijn jeugd- en gezinsprofessionals, pedagogen en psychologen.

Voor meer informatie over SKJ zie: www.skjeug.nl.

Medisch beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden

-eenvoudig stroomschema-

5 Extra achtergrond informatie

De uitgangspunten van de AVG op een rij, goed om te weten wanneer je in het sociaal domein werkt.

AVG: bureaucratie met een bedoeling.

Wellicht ten overvloede nog de volgende opmerking. In deze handleiding beschreven afwegingen worden wordt vaak gezien als overgeorganiseerde bureaucratie of als bureaucratie waar geen bedoeling achter zit. Dat is ten onrechte. Bedenk maar wat jouw privacy je waard is. De AVG regelt dat jij, uitzonderingen daargelaten, bepaalt wie je levenssfeer binnen komt en hoe ver. Benut het als onderdeel van jullie hulpverleningsproces. Iedere cliënt die het doel van de gegevensdeling begrijpt heeft zo ook inzicht in wat er met hem aan de hand is en wat er in zijn geval zou kunnen helpen. Jullie bouwen aan vertrouwen. Zo werkende is de procedure veel meer dan een bureaucratisch 'moetje'.

Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten van de AVG nog eens op een rij:

- a. Persoonsgegevens worden alleen verwerkt op basis van één van de zes grondslagen (zie p. 14).
- b. Zij worden alleen voor een gerechtvaardigd, duidelijk en concreet omschreven doel verwerkt (welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd).
- c. Er worden niet meer persoonsgegevens verwerkt dan voor dat doel noodzakelijk is.
- d. De gegevens worden niet zomaar voor een ander doel gebruikt.
- e. Ze worden net zo lang bewaard als nodig is voor het behalen van het doel of wettelijk bepaald is.
- f. Bijzondere persoonsgegevens (*) worden alleen verwerkt als een wet dit uitdrukkelijk toestaat.
- g. De betrokkene wordt door de instelling/de professional geïnformeerd over het vastleggen en bewaren van zijn gegevens.
- h. De betrokkene heeft het recht om aan de instelling te vragen of er persoonsgegevens van hem zijn opgeslagen en zo ja aan wie de gegevens zijn verstrekt.
- i. De betrokkene heeft het recht op inzage van de gegevens die op hem betrekking hebben.
- j. De betrokkene heeft het recht om te vragen om de gegevens te corrigeren, aan te vullen of te verwijderen als deze feitelijk onjuist zijn.
- k. De betrokkene kan zich verzetten tegen verwer-

king van zijn persoonsgegevens op basis van bijzondere persoonlijke omstandigheden.

Een datalek, wat is dat en wat moet ik dan

Organisaties (zowel bedrijven als overheden) moeten direct een melding maken bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra zij een ernstig datalek hebben. En soms moeten zij het datalek ook melden aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt). Bij een datalek gaat het om toegang tot of vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens bij een organisatie zonder dat dit de bedoeling is van deze organisatie. Onder een datalek valt dus niet alleen het vrijkomen (lekkens) van gegevens, maar ook de onrechtmatige verwerking van gegevens. Er is dan een inbreuk op de beveiliging van persoonsgegevens. Bij een datalek zijn de persoonsgegevens blootgesteld aan verlies of onrechtmatige verwerking – dus aan datgene waartegen de beveiligingsmaatregelen bescherming moeten bieden. Voorbeelden van datalekken zijn: een kwijtgeraakte USB-stick met persoonsgegevens, een gestolen laptop of een inbraak in een databestand door een hacker. Ook het per ongeluk toesturen van persoonsgegevens aan een ander geldt als datalek. Of meer gegevens toesturen dan mag gezien het doel van gegevensuitwisseling. Er is ook een datalek mogelijk als je niet bij je computer bent en het scherm open staat. Iedereen kan dan even in je computer gaan zitten neuzen en kan dan persoonsgegevens tegenkomen die niet door hem of haar gezien mogen worden. Wees dus erg zorgvuldig in het beschermen en afschermen van gegevens voor onbevoegden.

Het beroepsgeheim

Vrijwel alle professionals in de zorg-, hulp en dienstverlening hebben een bij wet verplicht beroepsgeheim, ook als zij niet BIG geregistreerd zijn. Het beroepsgeheim weegt zwaarder dan de bepalingen uit de AVG. Zelfs zo zwaar dat de professional met beroepsgeheim kan besluiten geen informatie te delen met een ander ook al heeft de cliënt daar zijn ondubbelzinnige toestemming voor gegeven.

Bedoeling en werkingssfeer van het beroepsgeheim

Hét doel van het beroepsgeheim is om de zorg- en hulpverlening toegankelijk te houden voor de gebruikers. Zo kun je relatieproblemen tussen jou en je partner bespreken met je huisarts of een psycholoog en er zeker van zijn dat hij tegen iedereen zwijgt en niemand inzage geeft in je dossier. Daardoor kun je vrijuit spreken. Dit doel telt zwaarder dan die van de AVG. De AVG regelt de bescherming van je persoonlijke levenssfeer, maar het beroepsgeheim waarborgt de toegang tot hulp en zorg. Men denkt soms dat er onder het beroepsgeheim zonder toestemming van de cliënt gedeeld kan worden met andere professionals met een geheimhoudingsplicht. Dat is echter niet zo.

Dragers van het beroepsgeheim zijn;

a. Medisch en paramedisch hulpverleners

Ofwel alle BIG geregistreerd werkenden in de gezondheidszorg: verpleegkundigen, gezondheidspsychologen, artsen, verloskundigen, fysiotherapeuten, etc.,

Het beroepsgeheim is vastgelegd in de wet BIG artikel 7:457 BW (Burgerlijk wetboek).

meer info op: <http://wetten.overheid.nl/>

BWBR0006251/2016-08-01

b. Beroepskrachten in de jeugdzorg

Zie artikel 7.3.11 van de jeugdwet: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0034925/2017-02-28>

c. Overige beroepskrachten

Dit is eigenlijk iedereen die direct hulpverlening, begeleiding, activering, behandeling, zorg of een andere vorm van ondersteuning uitvoert. Denk aan maatschappelijk werkers, gezinscoaches sociaal werkers, medewerkers in de opvang en dergelijke. Deze professionals zijn dragers van een algemeen beroepsgeheim dat afgeleid wordt van algemene privacy bepalingen uit het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM) artikel 8, de grondwet artikel 10 en artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht <http://wetten.overheid.nl/> Een aantal beroepsverenigingen hebben dit algemene beroepsgeheim vastgelegd in een beroepscode.

d. Afgeleid beroepsgeheim

Wordt gedragen door bijvoorbeeld receptionistes, secretaresses, doktersassistentes, managers en staffunctionarissen. Als zij door hun functie kennismaken van informatie die valt onder het beroepsgeheim van de professional dan zijn zij hierover geheimhouding verplicht.

Uitzonderingen op handhaving beroepsgeheim

a. Een wettelijke verplichting

De wet publieke gezondheid verplicht professionals om bepaalde infectieziektes te melden. Tuberculose, polio, hepatitis A,B en C, hondsdoelheid, mazelen en malaria zijn voorbeelden van infecties die bij de GGD gemeld moeten worden in het belang van de volksgezondheid.

De wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen vereist een melding. Ook de wet op de lijkbezorging vereist melding van overlijden, etc., etc.

b. Uitdrukkelijke toestemming van de cliënt.

c. Conflict van plichten

Als de professional met beroepsgeheim geen toestemming voor gegevensdeling van zijn cliënt krijgt en de professional kan ernstige schade aan zijn cliënt of een ander voorkomen, dan mag hij informatie aan derden verstrekken met een beroep op zijn 'conflict van plichten'.

Dit is vergelijkbaar met de grondslag 'Vitaal belang' in de AVG. De professional moet dan wel aan een aantal voorwaarden voldoen:

1. Hij heeft alles in het werk gesteld om eerst toestemming van de cliënt te krijgen om zijn beroepsgeheim te doorbreken;
2. De professional verkeert in gewetensnood door het handhaven van zijn zwijgplicht;
3. Er is geen andere manier om het probleem op te lossen dan door verbreking van de zwijgplicht;
4. Het niet doorbreken van de zwijgplicht levert voor de cliënt of voor een ander ernstige schade op;
5. Het moet vrijwel zeker zijn dat door de doorbreking van de zwijgplicht die schade kan worden voorkomen of beperkt.

In feite komt deze werkwijze overeen met de methodiek die toegepast wordt bij het bepalen van het Vitaal Belang (grondslag uit AVG).

d. Meldrechten

Een meldrecht is niet hetzelfde als een meldplicht. Voor de verwijfsindex jongeren geldt bijvoorbeeld een meldrecht, geen meldplicht. De meeste meldingen bij Veilig Thuis gebeuren ook op basis van meldrecht. De casus wordt dan geanonimiseerd besproken. De professional kan zijn zwijgplicht doorbreken als informeren vooraf niet mogelijk is en de schade niet meer op vrijwillige basis kan worden afgewend zie c hierboven). Meer hierover in brochure 5 (zie onder brochures).

Houdt een drager van het beroepsgeheim zich niet aan zijn zwijgplicht (de uitzonderingen daargelaten) dan heeft dat grote risico's voor de cliënt, want die kan zich aan hulp en behandeling gaan onttrekken. Niet alleen bij deze ene professional, maar misschien wel naar iedereen. Hij ontbeert vervolgens noodzakelijke hulp. De professional kan tucht- en strafrechtelijk vervolgd worden. Hij riskeert o.a. een boete, schorsing, verwijdering uit het BIG-register en ontzetting uit zijn beroep.

Andere wetten en convenanten met privacy waarborgen waar je als werker binnen de dienst en hulpverlening ook mee te maken hebt

De AVG en de wet inzake de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO) bevatten de basale uitgangspunten voor het beschermen van de persoonlijke levenssfeer en het bewaren van de geheimen van de cliënt waardoor hulpverlening toegankelijk blijft. De twee wetten staan ook aan de basis van andere wetten die aanvullend daarop een specifieke omgang met onze persoonsgegevens waarborgen: de jeugdwet 2015, de WMO 2015, de wet op het Burger Servicenummer, wet politiegegevens, Wet basisadministratie personen, de wet op de Leerplicht en regelingen rond meldrecht en meldcodes. Die wetten en wettelijke regelingen gelden vaak voor verschillende partijen in het sociaal domein. Ofwel: één partij heeft met verschillende wetten te maken en verschillende wetten zijn van toepassing op meerdere partijen. Het convenant 'Gegevensuitwisseling in het zorg- en veiligheidsdomein, een juridisch handvat voor Veiligheidshuizen' bevat een uitgebreid overzicht van samenwerkende partijen in het sociaal domein en de specifieke regels waaraan zij moeten voldoen. De nota is de vierde brochure. Het is een bijzonder nuttig naslagwerk. Het is raadzaam om te bekijken aan welke wetten jouw organisatie allemaal moet voldoen én het is nuttig om te zien waar jouw samenwerkingspartners aan gebonden zijn. Verder zijn de volgende volgende convenanten binnen Zutphen ook van toepassing: Veilige school, vangnet, speciaal onderwijs en vso, ondersteuningsplan po/wo.

De convenanten die hier vermeldt staan en relevante brochures zijn te vinden op onze website: www.zutphense-privacycode-sociaaldomein.nl

Overzicht van de relevante brochures.

1. 'Handleiding Algemene verordening gegevensbescherming en uitvoeringswet algemene verordening gegevensbescherming' Uitgave van het ministerie van Justitie en Veiligheid, 2018
<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/handleidingalgemene-verordeninggegevensbescherming.pdf>
2. 'Handreiking voor de professional: het verwerken van persoonsgegevens in het sociaal domein' VNG, versie oktober 2015
<https://vng.nl/files/vng/publicaties/2015/isd-handreiking-privacy-professional-vokt2015.pdf>
3. VNG factsheet 'Omgaan met toestemming bij gegevensverwerking in het sociaal domein'. September 2015
<https://vng.nl/files/vng/publicaties/2015/isd-factsheet-privacy-toestemming-gegevens-verw-vsept2015.pdf>
4. 'Gegevensuitwisseling in het zorg- en veiligheidsdomein, een juridisch handvat voor Veiligheidshuizen' Juli 2017
<https://www.veiligheidshuizen.nl/doc/Handvat%20versie%201.1%20-%207%20juli%202017.pdf>
5. 'Het beroepsgeheim in samenwerkingsverbanden. Een wegwijzer voor zorgprofessionals' dec. 2014
<https://www.nvo.nl/bestanden/2015/Beroepscode-en-tuchtrecht/2903-3/Wegwijzer-beroepsgeheim-in-samenwerkingsverbanden.pdf>
6. 'In goed vertrouwen. De privacy van de jeugd geborgd. Vuistregels voor professionals bij gegevensuitwisseling en privacy.' Uitgave van GGD-GHOR Nederland, GGZNederland en KNMG, 2016
<https://www.istandaarden.nl/ibieb/20161021-goed-vertrouwen-de-privacy-van-de-jeugd-geborgd>.
7. 'Handreiking gegevensuitwisseling in de bemoeizorg.' Uitgave van GGD-GHOR Nederland, GGZNederland en KNMG, september 2014
<http://www.ggz nederland.nl/uploads/publication/Handreiking%20Gegevensuitwisseling%20in%20de%20bemoeizorg.pdf>

8. 'Rechten van Betrokkenen. Deel 1 - De informatieplicht en het recht van inzage'
Uitgave van De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), januari 2018
<https://www.vngrealisatie.nl/sites/king/files/20180125%20Rechten%20van%20betrokkenen%20deel%201%20-%20Informatie%20en%20Inzage%20v1.0.pdf>

NB. De ingangsdatum van de AVG is 25 mei 2018. Veel van de brochures hierboven verwijzen nog naar de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Deze wet komt grotendeels overeen met de AVG en daarom klopt de inhoud van de brochures ook onder de AVG.

Grondslagen

Een grondslag is een rechtmatige grond op basis waarvan je gegevens mag verwerken (en dus informatie mag delen). Zonder grondslag mag je geen informatie delen. De AVG kent er zes, je hebt er in ieder geval één nodig om te mogen delen. Het is dus of/of. Is er geen toestemming (grondslag 1) dan kan een andere grondslag reden zijn om gegevens te verwerken.

De zes grondslagen op een rij zijn:

1. Toestemming
2. Uitvoeren van een overeenkomst
3. Voldoen aan een wettelijke plicht
4. Vitaal belang van de betrokkene
5. Goede vervulling publiekrechtelijke taak
6. Behartiging van een gerechtvaardigd belang

Toestemming

De toestemming moet specifiek en geïnformeerd zijn. Je moet de cliënt dus duidelijke informatie verschaffen over de redenen en doel waarom je persoonsgegevens nu wilt verwerken (meestal gaat het dan over het delen van persoonsgegevens). Ook moet de betrokkene weten wat zijn rechten en plichten zijn nadat hij toestemming heeft gegeven 'transparantiebeginsel'*. De toestemming moet ondubbelzinnig zijn. Ondubbelzinnig betekent dat de betrokkene begrepen heeft voor welke doelgebonden gegevensverwerking van hem toestemming gevraagd wordt en het houdt in dat hij zonder twijfel en in alle vrijheid 'ja het mag' kan zeggen. Dus zonder onder druk

te staan en vanuit een onafhankelijke positie van degene die vraagt om gegevens te verwerken. Je zou kunnen zeggen dat de cliënt in de positie van hulpvrager afhankelijk is van de hulpverlener maar voor de AVG is die afhankelijkheid niet zodanig groot dat de cliënt hierdoor niet vrij is om 'ja' of 'nee' te zeggen.

Voor de gemeentelijke dienstverlening van het WMO loket, CJG indicatiestelling en de aanvraag van bijstandsuitkering (en alle daarvan afgeleiden) vindt de wetgever de afhankelijkheid van de inwoner wel te groot. Zegt de inwoner hier 'nee' dan wordt hij uitgesloten van zoiets als een uitkering of maatwerkvoorziening. In deze gevallen vragen we geen toestemming maar wordt de cliënt vooraf geïnformeerd over de verwerking van zijn persoonsgegevens en alle rechten en plichten die de verwerker en inwoner dan hebben (hier is grondslag 5 van toepassing). Zodra er echter bijzondere persoonsgegevens nodig zijn dan geldt het toestemmingsvereiste wel.

Let op: tussen de domeinen WMO, Jeugd en Participatie mag geen informatie uitgewisseld worden zonder toestemming.

De bewijslast voor het hebben van toestemming ligt bij de verwerker (in de uitvoeringspraktijk sociaal domein is dit de professional).

Voldoen aan een noodzakelijke wettelijke plicht

Een wettelijke verplichting binnen het sociaal domein is bijvoorbeeld de verplichting om een dossier aan te leggen 'Jeugdwet', 'WGBO'(*) of de verplichting van een aanbieder om de gemeente gegevens aan te leveren voor de controle van declaraties. In dit geval moeten het enkel de ter zake doende gegevens zijn zoals wat is geleverd (productcode) aan wie, wanneer en hoelang. De wet is niet altijd duidelijk op dit punt zodat in sommige situaties bepaald moet worden of het verwerken van persoonsgegevens noodzakelijk is om aan uw verplichting te voldoen

Vitaal belang

De vertaling van vitaal belang is levensbelang(*). De grondslag is van toepassing als er een ernstige (levensgevaarlijke) bedreiging van de gezondheid is, er een groot gevaar dreigt of als iemand anderen in gevaar brengt. Ook vluchtgevaar kan een reden zijn om op basis van deze grondslag gegevens te delen. Om vitaal belang te kunnen vaststellen heb je een professionele afweging te maken. Voor de afwegingen zie pagina's 5 tm 10

Gerechtigde redenen om cliënt niet te informeren

Als de professional met beroepsgeheim geen toestemming voor gegevensdeling van zijn cliënt krijgt en de professional kan ernstige schade aan zijn cliënt of een ander voorkomen, dan mag hij informatie aan derden verstrekken met een beroep op zijn 'conflict van plichten'. Dit is vergelijkbaar met de grondslag 'Vitaal belang' in de AVG. De professional moet dan wel aan een aantal voorwaarden voldoen:

1. Hij heeft alles in het werk gesteld om eerst toestemming van de cliënt te krijgen om zijn beroepsgeheim te doorbreken;
2. De professional verkeert in gewetensnood door het handhaven van zijn zwijgplicht;
3. Er is geen andere manier om het probleem op te lossen dan door verbreking van de zwijgplicht;
4. Het niet doorbreken van de zwijgplicht levert voor de cliënt of voor een ander ernstige schade op;
5. Het moet vrijwel zeker zijn dat door de verbreking van de zwijgplicht die schade kan worden voorkomen of beperkt.

Professionele afweging: beroepsgeheim of zorgplicht

Stel dat de cliënt in jouw ogen in gevaar dreigt te raken maar het nog niet is. Dan mag je, ook als regisseur, geen informatie delen wanneer de cliënt daar geen ondubbelzinnige toestemming voor heeft gegeven. Dat mag in strikte zin alleen als de grondslag Vitaal Belang (zie extra uitleg: grondslagen) van toepassing is ofwel als de situatie echt gevaarlijk is in plaats van gevaarlijk dreigt te worden. Dan ontstaat het kerndilemma 'Zorgplicht of Zwijgplicht'.

Voor professionals tellen beide zwaar. Je bent verantwoordelijk voor een goede zorg én de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van je cliënt. Heb je beroepsgeheim dan rust er ook nog de zware plicht op je om het beroepsgeheim niet te schaden. 'Zwijg' je, dan kan het zijn dat je cliënt bijvoorbeeld onnodig meer hulpbehoevend wordt, geschaad wordt in zijn gezondheid, zijn sociaal netwerk verliest. 'Zorg' je, dan voorkom je misschien schade en achteruitgang, maar kan het ook gebeuren dat de cliënt zich helemaal aan de hulp onttrekt, omdat je zonder afstemming informatie gedeeld hebt. Zijn vertrouwen is weg. Je hebt als professional dus wat uit te leggen als je iets gedaan hebt maar óók als je niets gedaan

hebt'. Kortom, je kunt aangesproken worden als je uit zorgverantwoordelijkheid tegen de wil van de cliënt gegevens gedeeld hebt maar óók als je het verbod van de cliënt gerespecteerd hebt en dus gezwegen hebt. Hoe dan ook maak je een keuze voor Zorg of Zwijgen.

Uit jurisprudentie blijkt dat het dan belangrijk is dat je in een zorgvuldig proces zorgvuldige afwegingen gemaakt hebt. Als je zowel in proces als naar inhoud van je afweging kunt laten zien dat je in alle redelijkheid tot een welbepaalde en goed omschreven keuze bent gekomen, dan is de kans groot dat een rechter deze handelswijze zal accepteren.

De boeiende en weerbarstige praktijk

Dilemma's door botsende rechten

Er bestaan nog meer zaken die geworteld zijn in (grond)rechten zoals het (grond)recht op bescherming van onze persoonlijke levenssfeer. Maar ook het recht op 'bescherming tegen aantasting van de geestelijke en lichamelijke integriteit' en 'recht op onderwijs'. Deze grondrechten staan in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie de EU (HGEU). De grondrechten zijn allemaal even zwaarwegend. Als de rechten met elkaar in overeenstemming zijn is er niet zoveel aan de hand. Maar wat als een woonconsulent aan de hulpverlening wil melden dat een bewoner in een zwaar vervuild huis leeft? Wat als deze bewoner niet wil dat 'de hulpverlening' dit weet? Hij verkeert ook niet in onmiddellijk ernstig gevaar. In eerste instantie zou je dan zeggen dat je geen gegevens deelt. Je voldoet aan de AVG maar voldoe je ook aan de HGEU die bescherming tegen aantasting van de geestelijke en lichamelijke integriteit vereist?

Dilemma's door botsende wettelijke eisen

Je ziet dus dat je op het hoogste niveau van het recht, de grondrechten, al voor dilemma's kunt komen te staan. Een treetje lager vinden we andere wetten die ook gelden in onze praktijk. Ze beschrijven de wettelijke taken van de gemeente én voor organisaties. We noemen nu vooral die wetten die jouw werk sturen: de WMO 2015, de Jeugdwet 2015, de Participatiewet, de wet op de Gemeentelijke Schuldhulpverlening, de Wet op de Langdurige Zorg, Wet verplichte meldcode en kindermishandeling en de wet op de Openbare orde en Veiligheid.

Al deze wetten schrijven o.a. voor dat sociale

vraagstukken integraal worden aangepakt, domeinoverstijgend dus. Een mooi voorbeeld is de jeugd-wettelijke eis om te werken volgens het systeem van '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur'. Dat lukt niet als je geen gegevens kunt uitwisselen.

Voor de vuist weg kun je zeggen dat het in 80% van de gevallen goed loopt omdat cliënt en jij overeenstemming hebben over het belang van de gegevensdeling: Cliënt geeft toestemming.

Anders is het bij mensen met meerdere chronisch bestaande vragen op verschillende levensgebieden. Deze mensen zijn geneigd tot zorgmijding en dit in verschillende gradaties. Cliënten zijn regelmatig hulpverleningsmoe. Een deel van de cliënten heeft andere redenen om geen informatie te willen delen. Angst voor bijvoorbeeld: 'zo meteen komt jeugdzorg en dan ben je je kinderen kwijt'. Schaamte is ook een reden voor zorgmijding. En dan zijn er mensen met onvoldoende cognitief vermogen om informatie te begrijpen en met inzicht goed doordachte keuzen te maken. Combinaties van angst, schaamte, onvoldoende cognitief vermogen en hulpverleningsmoeheid zien we vaak. Last but not least kampt de cliënt met complexe meervoudige vraagstukken die, zonder informatiedeling en regie, niet verminderd of opgelost kunnen worden.

Kwaliteit van hulpverlening: inzet van de professional

De meeste sociaal professionals werken vanuit hun hart en intuïtie. Prachtige eigenschappen op basis waarvan veel mogelijk is voor cliënten.

Zoals altijd bij kwaliteiten zien we ook de vervormingen ervan. Voorbeelden: angst, schaamte en geringe zelfredzaamheid bij de cliënt worden soms onvoldoende herkend. Bureaucratie wordt door professionals maar matig gewaardeerd; velen hebben er een hekel aan.

Veel vraagstukken van gegevensdeling blijken eigenlijk vraagstukken over de kwaliteit van hulpverlening te zijn. Kijk dus altijd kritisch naar jezelf en je collega's.

Gegevensdeling bij complexe zaken

Wanneer een cliënt op meerdere levensgebieden kampt met problemen en vanuit verschillende organisaties geholpen wordt, dan spreken we over integrale hulpverlening. Dit soort hulpverlening is nooit enkelvoudig en vereist dus informatie en inzichten vanuit verschillende invalshoeken.

Bij integrale hulp hoort dat de perspectieven en gegevens van cliënt en professionals worden uitgewisseld.

Als het meezit dan is het resultaat dat de betrokkenen het eens zijn over wat er aan de hand is en wat oplossingen zouden kunnen zijn. Daarna gaat men aan de slag en men zorgt ervoor dat men goed op elkaar afgestemd blijft. Dat verhoogt de kwaliteit van de oplossingen én professionals gaan consistent met cliënt en elkaar om. Zo'n samenhangende werkwijze waarbij iedereen goed op elkaar afgestemd is en vanuit overeenstemming werkt, vereist regie én de bereidheid om vanuit meervoudig perspectief te besluiten om al dan niet informatie te delen.

En dat laatste is echt een stuk makkelijker gezegd dan gedaan. De vraagstukken zijn taai en moeilijk op te lossen. In zekere zin zijn de vraagstukken van niemand én van iedereen, omdat ze vele portefeuilles en disciplines raken. Integrale hulpverlening van 0-100 is ingewikkeld omdat:

- a. Er meerdere dimensies in de hulpvraag zitten en dus zijn er meerdere vakgebieden nodig voor oplossingen, er is een interdisciplinaire aanpak nodig;
- b. Hulpvraag- en aanbod een systemisch karakter hebben: er zijn allerlei oorzaak-gevolgrelaties tussen de verschillende puzzelstukjes van het vraagstuk. Bestaande interactiepatronen in het gezin en tussen de aanbieders houden het probleem in stand of andersom gezegd: zijn de sleutels voor oplossingen;
- c. De situatie ambigue ofwel onkenbaar is. Ze is eigenlijk nooit helemaal te overzien en te kennen. Vaststaande oplossingen en wegen daarheen zijn er niet. Je werkt altijd bij 'benadering'. Er is en blijft bij cliënt en professionals nogal wat onzekerheid over wat er aan de hand is, waarheen te gaan, etc.
- d. Er altijd dilemma's zijn ofwel ingebakken spanningsvelden die bij de cliëntvraag en het professioneel multidisciplinair aanbod horen. Daarbij zijn er meerdere betrokkenen, vaak met contrasterende opvattingen, belangen, referentiekaders, etc. etc.

Vraagstukken over gegevensverwerking spelen zich in deze gevallen af in een context die vooral complex van aard is. In deze context vraagt de oplossing van dilemma's veel tijd, denkvermogen en goede collegiale samenwerking.

Conclusie

Voor een goede uitvoering van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het beroepsgeheim zal:

1. De (integrale) hulpverlening goed op orde moeten zijn, van goede kwaliteit;
2. De professional adequaat inzicht moeten hebben op zijn eigen aandeel in het effect van de hulpverlening (reflectie);
3. Men bedreven moeten zijn in dilemmahantering in een complexe context.

Drie handvatten bruikbaar bij een conflict van plichten

In de meeste gevallen bereik je overeenstemming met de cliënt over de hulpverlening inclusief gegevensdeling. Lukt dat uiteindelijk toch niet dan is het zaak om te bezien wie er daar mogelijk schade van ondervindt en welke schade? Dat kan aanleiding voor je zijn om zonder overeenstemming gegevens te gaan delen.

Als het zover is gekomen dan zit je in een conflict van plichten: ofwel je beschermt de persoonlijke levenssfeer en het geheim van de cliënt door geen gegevens te delen, ofwel je beschermt (bijvoorbeeld) de gezondheid van je cliënt door wél te delen.

De juridische kernpunten die ten grondslag kunnen liggen aan een conflict van plichten.

In de huidige wetgeving liggen er drie samenhangende juridische kernpunten aan de basis van het conflict van plichten.

1. Het vereiste om gegevensdeling altijd te baseren op een grondslag (art. 8 AVG).
De ondubbelzinnige toestemming is er één van. Ontbreekt deze dan kan bekeken worden of een andere grondslag geldig is. Voor hulpverlening is de grondslag 'Vitaal belang' een mogelijkheid. Deze geldt als er ernstig gevaar dreigt voor de inwoner of zijn omgeving. Denk aan vluchtgevaar, grote gezondheidsrisico's, toebrengen van letsel aan anderen. In al deze situaties gaat het om zware problematiek.
2. Het vereiste van 'vroegsignalering bij zorgen' (Jeugdwet, WMO, schuldhulpverlening).
Vroegsignalering kan gehinderd worden als er geen toestemming voor gegevensdeling wordt gegeven en er ook geen andere grondslag is. Het argument van de benutting van de grondslag 'Vitaal belang' gaat dan niet op, omdat dit alleen bij zeer ernstige zaken geldt. Dan is het 'voorko-

men van' door vroegsignalering ofwel preventie niet mogelijk, terwijl ook dat een wettelijke eis is, maar dan vanuit een andere wet (de wet publieke gezondheid)

3. Het beroepsgeheim. Het beroepsgeheim waarborgt de toegankelijkheid van hulp en behandeling voor de inwoner. Dat is een ander doel dan die van de zogenoemde privacywetgeving, maar is daarom niet minder belangrijk. Een professional die zijn beroepsgeheim doorbreekt moet daar een uiterste reden voor hebben: zoiets als 'Vitaal belang'. Verlaat hij een beroepsgeheim als de situatie minder ernstig is, dan riskeert hij een maatregel van de tuchtrechter variërend van tijdelijke schorsing tot ontzetting uit het beroep. Zwaarwegend voor de inwoner is het gegeven dat hij zich niet meer kan toevertrouwen aan degene met het beroepsgeheim. Daardoor wordt begeleiding en behandeling gefrustreerd.

Hoe kun je zorgvuldig handelen?

De vraagstukken van cliënten in het sociaal domein kunnen dus onvoldoende of soms niet opgepakt worden als we vasthouden aan een strikt juridisch perspectief waarbij het zorgperspectief onderbelicht is. We willen casuïstiek daarom ook vanuit het zorg- en hulpverleningsperspectief benaderen.

De kernpunten van onze benadering bij gegevensdeling zijn dan de volgende:

1. Toestemming verkrijgen we door via afstemming te streven naar overeenstemming met de cliënt. De vraag om toestemming is zo geen momentopname, maar maakt deel uit van het hulpverleningsproces. De uitwisseling van argumenten voor en tegen geeft zowel professional als inwoner meer inzicht in de mogelijke noodzaak van gegevensuitwisseling.
Al doende bouwt men gedurende een langere periode een vertrouwensrelatie op met de cliënt. De uitkomst van dit afstemmingsproces is open. Er wordt uiteindelijk besloten tot wel of geen gegevensdeling. Is er overeenstemming over gegevensdeling bereikt dan is toestemming gegeven en dit wordt vastgelegd. Is er na grondige afstemming geen overeenstemming bereikt en de professional wil vanuit zijn professioneel inzicht wel gegevensdelen dan ontstaat de onderstaande situatie.
2. De professional wil tijdig zijn zorgen signaleren en een gezamenlijke aanpak met anderen bespreken. Op zijn minst wil hij bereiken dat de problemen niet verergeren en het liefst wil hij

met andere professionals via een gezamenlijke aanpak de problemen oplossen. Hij relateert zijn voornemen aan de wettelijke eis tot preventie en vroegsignalering en aan de grondslag van het Vitaal belang, maar dan voor minder ernstige problematiek dan het 'grote gevaar'. Hij toetst zijn voornemen om zonder overeenstemming gegevens te delen bij collegae en zijn leidinggevende. Blijkt het ook dan noodzakelijk om gegevens te delen dan zal de professional de inwoner erover inlichten en overgaan tot het delen van de gegevens. Afwegingen en het genomen besluit tot al dan niet delen van gegevens worden altijd beargumenteerd vastgelegd in het dossier van de cliënt (motiveren en documenteren).

Zie Afweging 4a, pagina 8.

Wat ook kan is de casus geanonimiseerd bespreken met collega's. Dit kan leiden tot nieuw inzicht en oplossingen.

3. Omgaan met de mogelijkheden en beperkingen

van het beroepsgeheim is de handelswijze van voorkeur in de samenwerking met professionals met een beroepsgeheim. Professionals kijken samen met de dragers van het beroepsgeheim naar mogelijkheden om de vraag om informatie over een cliënt om te zetten naar een vraag over de omgang met een vraagstuk van de cliënt. Zaken als diagnose, behandelverloop en stand van zaken hoeven dan niet specifiek gedeeld te worden. Men kijkt met elkaar naar de beste handelswijze voor de cliënt. Mocht het doorbreken van het beroepsgeheim toch aan de orde moeten komen, dan benut men bij twijfel juridisch en vakinhoudelijk advies en houdt, waar nuttig, een moreel beraad. Mocht er een reëel vitaal belang zijn met een onmiddellijk gevaarscriterium, dan wordt het beroepsgeheim zonder overleg met cliënt losgelaten. Dit is conform de WGBO. Voor het afwegingskader gegevensdeling bij beroepsgeheim, zie Afweging 4c, pagina 10.

6 Woorden- en begrippenlijst

Anonimiseren	Persoonsgegevens zo aanpassen dat ze niet (nooit) te herleiden zijn tot een persoon.
Beroepsgeheim	De plicht om te zwijgen over feiten en gegevens van derden, die iemand bij het uitoefenen van zijn beroep te weten is gekomen. Het wordt ook wel zwijgplicht genoemd. In specifieke situatie kan het beroepsgeheim doorbroken worden.
Bijzondere persoonsgegevens	Alle extra privacy gevoelige gegevens. Overstijgt de 'gewone eisen van de AVG'. Mogen alleen worden verwerkt als een 'bijzondere wet' dit uitdrukkelijk toestaat. (BIG, Jeugdwet, WGBO, etc. Denk hierbij aan: gezondheid, religie, ras, burgerservicenummer, politieke voorkeur, seksuele voorkeur, strafrechtelijk verleden, etc.
BOPZ	Wet bijzondere opnemingspsychiatrisch ziekenhuizen.
Doelmatig	Als een (voorgenomen) handelswijze daadwerkelijk bijdraagt aan de realisatie van het beoogde doel.
Gerechtvaardigd	Er moet een goed gemotiveerde reden zijn op basis waarvan een beslissing wordt genomen.
Grondslag	Wettelijke reden waardoor ik persoonsgegevens mag verwerken.

Nice to have / need to have	Niet doelmatige informatie / doelmatige informatie.
Ondubbelzinnige toestemming	De toestemminggever moet op basis van deugdelijke informatie in vrijheid al dan niet toestemming kunnen geven. Dit mag dan geen gevolgen hebben voor andere beslissingen.
Persoonsgegevens	Alle gegevens die informatie over een persoon bevatten en die naar een persoon te herleiden zijn.
Privacy gevoelige informatie	Zie persoonsgegevens en bijzondere persoonsgegevens.
Proportioneel	Staat het doel van wat je wil bereiken wel in verhouding tot de inbreuk op de privacy van de betrokkene?
Publiekrechtelijk	Waar het algemeen belang centraal staat en de handhaving gedaan wordt door de overheid.
Subsidiariteit	Kan het doel ook op een andere wijze gerealiseerd worden waardoor er minder inbreuk op de privacy van de betrokkene is. Is alles wat ik doe wel nodig?
Transparantie	Openheid van handelen en over gemaakte afwegingen.
Uitdrukkelijk	Duidelijk en met kracht.
Verwerken	Persoonlijke gegevens: opslaan, samenvoegen, wijzigen, doorsturen, bespreken, raadplegen, bijwerken, delen, etc..
Vitaal belang	Een belang dat het leven van een inwoner direct raakt.
Welbepaald	Een welomschreven, vastgesteld doel
WGBO	Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst

BIJLAGE 1

Verstrekken van persoonsgegevens binnen het sociaal domein: wat mag met wie gedeeld worden.

Binnen het sociaal domein behandelen we een cliëntvraag integraal. Soms is het delen van persoonsgegevens daarbij noodzakelijk. Als we persoonsgegevens delen, dan doen we dat volgens de regels.

Een overzicht en samenvatting van de regels?

Elke professional binnen het sociaal domein heeft zich te houden aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). In de AVG staan de belangrijkste afspraken beschreven. Maar naast de AVG moeten professionals ook andere wetten volgen zoals onder andere de Ambtenarenwet, de Jeugdwet, de Participatiewet, Politiewet of de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO). Deze wetten gaan weer vóór de bepalingen in de AVG.

Hieronder volgt een overzicht van wat je met wie kunt delen binnen het sociaal domein.

Let op:

- Onderstaand overzicht is een samenvatting van regels en afspraken. Voor de volledige teksten verwijzen we je naar de wetteksten.

Om mee te beginnen

Alle professionals binnen het sociaal domein hebben geheimhoudingsplicht (Algemene wet en bestuursrecht artikel 2.5) Deze geheimhoudingsplicht kan vervallen of zelfs zwaarder worden wanneer een wet hem hiertoe verplicht of de mogelijkheid geeft. Daarnaast wordt ook professioneel handelen verwacht. Ook moeten professionals vitale situaties onderkennen en afwegingen maken tussen zwijgen en verantwoord handelen.

Ik ben werkzaam binnen	Ik werk voor / Ik werk als	Wel of niet delen? Wat is belangrijk voor mij	Wat wel en wat niet doen
Jeugdhulpverlening en de Jeugdwet	De gemeente	<p>Op basis van grondslag uitvoering taak van algemeen belang mag de gemeente persoonsgegevens opvragen en opslaan om te beoordelen of jeugdhulp nodig is. Dit mag ook tbv de toeleiding naar en inzet van jeugdhulp, controle en fraudeonderzoek.</p> <p>Gemeente dient zich hierbij terughoudend op te stellen en niet op de stoel van de jeugdzorgwerker te gaan zitten</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen zonder toestemming die gegevens gedeeld worden om de betrokkenen te beschermen. Dit gebeurt in het kader van levensbelang of en ander vitaal gezondheidsbelang.</p>	<p>Wel delen: NAW, BSN, welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen zijn, wat ook ingezet wordt vanuit een andere wet, zoals de ZVW vanaf 18 jaar.</p> <p>Niet delen: plan van aanpak, jeugdzorgdossier.</p> <p>Wel delen: alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>Het delen zonder toestemming altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier. Daarin ook onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>

	<p>Werkzaam in de jeugdzorg als bijv. gezinscoach, opvoedondersteuner, gezinsvoogd, voogd, jeugdreclasseringswerker, hulpverlener</p>	<p>Op grondslag 'vodoen aan wettelijke verplichting' van de verantwoordelijke verplicht tot het aanleveren van gegevens aan de gemeente voor zover noodzakelijk om bovenstaande taken te kunnen uitvoeren.</p> <p>Indien cliënt of wettelijk vertegenwoordiger gebruik maakt van de opt out regeling en hiervoor de bijbehorende privacyverklaring heeft ingevuld 'mag de hulpverlener geen enkel diagnostisch gegeven bij de declaratie vermelden.</p> <p>Op basis van grondslag toestemming van de cliënt mogen jeugdzorgwerkers onderling relevante informatie tbv de uitvoering van de jeugdhulp onderling uitwisselen.</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of en ander vitaal gezondheidsbelang zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen.</p>	<p>Wel delen met gemeente: NAW, BSN, welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen zijn, wat is de inzet uit ZVW, declaratiegegevens op productgroepniveau.</p> <p>Niet delen: indien er sprake is van een opt out regeling diagnostische gegevens zoals productcodes ed.</p> <p>Toestemming altijd schriftelijk vastleggen in het cliëntdossier.</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens delen waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen ongewenste ontwikkelingen.</p> <p>Delen zonder toestemming: altijd schriftelijk vastleggen in cliënt dossier, tevens onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>
<p>Veilig Thuis, Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling</p>	<p>Veilig Thuis</p>	<p>Binnen de Wmo-2015 zijn de taken van Veilig Thuis vastgelegd. Veilig Thuis kan na melding een onderzoek starten en bij betrokken hulpverleners informatie opvragen. Hiervoor hebben zij geen toestemming nodig van cliënt. Binnen dit onderzoek kan Veilig Thuis ook zonder toestemming informatie delen met betrokken hulpverleners.</p>	<p>Wel delen: Alle relevante informatie, het opvragen en verstrekken van informatie dient noodzakelijk te zijn voor het doen van onderzoek of voor het stoppen van geweld.</p>
	<p>Hulpverleners</p>	<p>Vanuit de bevoegdheid die Veilig Thuis heeft om persoonsgegevens op te vragen heeft de hulpverlener ook het recht om persoonsgegevens te verstrekken, ook in geval van geheimhouding en zonder toestemming. Het streven is om de cliënt wel te informeren indien er gegevens verstrekt worden.</p>	<p>Beter niet doen (de wet is hier niet dwingend): relevante informatie achterhouden, zowel positieve als negatieve, waardoor Veilig thuis geen goede beoordeling kan maken van de situatie.</p> <p>Wat wel: medisch tuchtcollege benadrukt het belang om het delen van gegevens vooraf te melden bij de cliënt en te streven naar toestemming. Lukt dat niet of wanneer dit niet wenselijk is dan wel melden bij Veilig Thuis.</p>

Gezondheidszorg	Hulpverleners	Op basis van de grondslag toestemming van de cliënt kunnen hulpverleners onderling relevante informatie delen met hulpverleners die een rol hebben binnen de afhandeling van de hulpvraag.	Wat wel: alleen relevante informatie die echt gedeeld moet worden in het belang van de cliënt. Het moet ook informatie zijn waarvan de cliënt weet dat deze gebruikt wordt om te delen.
	Medewerkers gemeente	Omdat medewerker van de gemeente in de regel geen gebruik kunnen maken van de grondslag toestemming kunnen zij in de regel van hulpverleners geen persoonsgegevens ontvangen verkregen op deze grondslag.	Wat wel delen met de gemeente (indien deze de financier of opdrachtgever is): welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen van deze ondersteuning zijn.
	Hulpverleners met een beroepsgeheim (medische) hulpverleners zoals; (jeugd)arts, (jeugd) verpleegkundige, verloskundige, gezondheidspsycholoog, psychotherapeut, (jeugd) psychiater	<p>Voor deze medewerkers geldt de BIG, de WGBO geeft hierbij het kader aan waar ze zich aan hebben te houden. Daarna komt de AVG met regels en afspraken. De wet BIG verbiedt in principe de medische hulpverleners om zonder toestemming van de cliënt met anderen over hen te spreken.</p> <p>Bij vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling kan de BIG-er gebruik maken van de wettelijke meldrecht en gegevens delen met Veilig Thuis.</p> <p>Verstrekken van informatie aan voogd is verplicht. Bij een onderzoek van de Raad van kinderscherming moeten gegevens gedeeld worden.</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of en ander vitaal gezondheidsbelang zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen</p>	<p>Wat wel: medisch tuchtcollege benadrukt het belang om het delen van gegevens vooraf te melden bij de cliënt en te streven naar toestemming. Lukt dat niet of wanneer dit niet wenselijk is dan wel melden bij Veilig Thuis.</p> <p>Wat wel: alle gegevens waarom gevraagd wordt door voogd of Raad kinderscherming</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens delen waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>Delen zonder toestemming altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier, tevens onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>
Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo 2015)	Gemeente	<p>Op basis van grondslag uitvoering taak van algemeen belang opvragen en opslaan van persoonsgegevens tbv beoordelen of een Wmo-voorziening nodig is, het toeleiden naar en inzetten van Wmo-hulp, controle en fraudeonderzoek.</p> <p>Gemeente dient zich hierbij terughoudend op te stellen en niet op de stoel van de hulpverlener te gaan zitten</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of en ander vitaal gezondheidsbelang zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen</p>	<p>Wel delen: NAW, BSN, welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen zijn, wat is de inzet uit ZVW</p> <p>Niet delen: plan van aanpak, het cliëntdossier.</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>Delen zonder toestemming Altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier, tevens onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>

	Aanbieder Wmo	<p>Op grondslag voldoen aan wettelijke verplichting van de verantwoordelijke verplicht tot het aanleveren van gegevens aan de gemeente voor zover noodzakelijk om bovenstaande taken te kunnen uitvoeren.</p> <p>Op basis van grondslag toestemming mogen Wmo-aanbieders onderling relevante informatie tbv de uitvoering van de hulp onderling uitwisselen.</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of een ander vitaal gezondheidsbelang (zoals een besmettelijke en levensbedreigende ziekte) zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen</p>	<p>Wel delen met gemeente: NAW, BSN, welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen zijn, wat is de inzet uit ZVW, declaratiegegevens op productgroep niveau.</p> <p>Toestemming altijd schriftelijk vastleggen in het persoonlijk dossier.</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens delen waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen (zoals levensbedreigend handelen)</p> <p>Delen zonder toestemming Altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier, tevens onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>
Psychologen, pedagogen en onderwijskundigen	Werkzaam in de jeugdzorg	Zie hierboven onder Jeugdwet	
	Werkzaam in de gezondheidszorg	Zie hierboven onder Gezondheidszorg	
	Werkzaam in een eigen praktijk	<p>Beroepscode van het Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP) of Nederlandse vereniging voor Onderwijskundigen en Pedagogen. (NVO) Regels en afspraken lijken sterk op wat onder Gezondheidszorg en Jeugdwet staat beschreven.</p> <p>Psychologen en pedagogen die als gz-psycholoog of als psychotherapeut staan ingeschreven vallen onder de BIG.</p>	<p><i>Uitzonderingen op het beroepsgeheim:</i> Wel delen: Aan collega die vervangt, enkel gegevens nodig voor het vervangen. Collega rechtstreeks betrokken bij behandeling.</p> <p>Aan gezaghebbende ouder of voogd bij cliënt tot 16 jaar.</p> <p>Delen voor onderzoek Is er sprake van een onderzoek in opdracht van cliënt of ouder dan delen met onderzoeker. Onderzoek in opdracht van een ander: dan is voor het delen toestemming van cliënt of ouder nodig.</p>
Sociaal werk en welzijnswerk	Sociaal werkers en welzijnswerkers	<p>Op basis van de grondslag toestemming van de cliënt kunnen sociaal werkers en welzijnswerkers onderling relevante informatie delen en met hulpverleners die een rol hebben binnen de afhandeling van de hulpvraag.</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of een ander vitaal gezondheidsbelang zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen</p>	<p>Wat wel: alleen relevante informatie die echt gedeeld moet worden in het belang van de cliënt. Het moet ook informatie zijn waarvan de cliënt weet dat deze gebruikt wordt om te delen.</p> <p>Wat wel uitwisselen met gemeente: welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen van deze ondersteuning zijn.</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen (zoals levensbedreigend handelen).</p> <p>Delen zonder toestemming Altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier, tevens onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>

Onderwijs	Groepsleerkracht basisschool en voortgezet onderwijs	<p>Wettelijk verplicht om een leerlingdossier bij te houden. Gaat de leerling van school dan is het wettelijk verplicht om een onderwijskundig rapport, ook wel overstapdossier, op te stellen en aan nieuwe school te sturen. School heeft hier geen toestemming voor nodig.</p> <p>Voor het delen met een extern overleg (zoals een wijkteam) wordt vooraf toestemming gevraagd aan gezaghebbende ouders en/of de leerling.</p>	
	Passend onderwijs	<p>Wettelijk bevoegd (wet op primair en - voortgezet onderwijs) om onderling persoonsgegevens uit te wisselen tbv een passende plaatsing en noodzakelijke ondersteuning.</p> <p>Voor het delen met een extern overleg (zoals een wijkteam) wordt vooraf toestemming gevraagd aan gezaghebbende ouders en/of de leerling</p> <p>Omdat medewerker van de gemeente (muv leerplichtambtenaar) in de regel geen gebruik kunnen maken van de grondslag toestemming kunnen zij in de regel maar beperkte persoonsgegevens ontvangen.</p> <p>Op basis van grondslag vitaal belang kan in uitzonderlijke gevallen in het kader van levensbelang of en ander vitaal gezondheidsbelang zonder toestemming die gegevens gedeeld worden met relevante aanbieders om de betrokkenen te beschermen.</p>	<p>Wat wel uitwisselen met gemeente: welke ondersteuning cliënt nodig heeft, wat de verwachtingen van deze ondersteuning zijn.</p> <p>Alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>Delen zonder toestemming Altijd schriftelijk vastleggen in cliëntdossier, teven onderbouwen waarom en hoe deze keuze gemaakt is.</p>
Leerplicht	Leerplichtambtenaar	<p>Wettelijk bevoegd vanuit de Leerplichtwet 1969 om gegevens te delen en op te vragen zonder toestemming van ouders of leerling. Zij moeten hierover wel geïnformeerd worden. Deze professionals hebben geen beroepsgeheim en kunnen delen met relevante partijen die in het kader van de (integrale) aanpak van de onderliggende problematiek een rol hebben.</p> <p>Het delen van deze informatie voor geheel andere doelen kan alleen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In geval van noodzaak voor de veiligheid van de leerling of anderen • Met toestemming van de leerling en/of ouder • Gebaseerd op een wettelijke plicht. 	Wel delen: gegevens die bijdragen aan het doel dat de leerling weer naar school gaat. Met deze gegevens dient zorgvuldig omgegaan te worden door de leerplichtambteaar.

Politie	Politiefunctionaris	<p>Volgens de wet (besluit) politiegegevens heeft de politie geen toestemming nodig voor het verstrekken van persoonsgegevens aan anderen. De AVG is voor de politie niet van toepassing. De politie heeft geheimhoudingsplicht over alles wat zij in hun werk meemaken, tenzij de wet uitdrukkelijk bepaalt dat zij informatie mogen verstrekken.</p> <p>Bij wet is vastgelegd dat politie gegevens mag delen met bureau Halt, Raad voor de Kinderbescherming, en gecertificeerde instellingen die jeugdbescherming en –reclassering uitvoeren en aan Veilig Thuis.</p> <p>Politie kan ook binnen samenwerkingsverbanden gegevens delen indien deze gericht is op politietaken als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulpverlening aan hen die hulp nodig hebben, strafbare feiten opsporen, openbare orde handhaven. Korpsbeheerder kan binnen dit kader dan besluiten deel te nemen aan casusoverleggen bemoeizorg, huiselijk geweld of aan buurt of wijkoverleg. 	<p>Wel delen: gegevens voor zover partijen deze nodig hebben voor hun taakuitoefening.</p> <p>Wel delen: gegevens gericht op hulpverlening, opsporen strafbare feiten en handhaving openbare orde</p>
Sociaal domein	Ambtenaar	<p>De Ambtenarenwet verplicht tot geheimhouding van informatie die de ambtenaar in het kader van zijn functie bekend geworden is. Ambtenaren binnen hetzelfde aandachtsveld mogen onderling gegevens delen indien dit in het belang is van de cliënt.</p> <p>In geval van noodzaak en veiligheid van de cliënt. Bijvoorbeeld in geval van lichamelijke of geestelijke ziekte.</p>	<p>Cliënt mag wel zelf zijn gegevens delen. Ambtenaar kan cliënt adviseren met wie in gesprek te gaan en wat gedeeld kan worden.</p> <p>Wat wel: alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>De cliënt is hiervan op de hoogte en heeft indien mogelijk toegestemd. Deze situaties schriftelijk vastleggen in cliëntdossier.</p>
Participatiewet	Ambtenaar of uitvoerder	<p>(Art 65) Participatiewet</p> <p>Uitgangspunt is de geheimhoudingsplicht: In geval van noodzaak en veiligheid van de cliënt. Bijvoorbeeld in geval van lichamelijke of geestelijke ziekte.</p>	<p>Cliënt mag wel zelf zijn gegevens delen. Ambtenaar kan cliënt adviseren met wie in gesprek te gaan en wat gedeeld kan worden.</p> <p>Wat wel: alleen die noodzakelijke gegevens waarmee de cliënt beschermd kan worden tegen vitale gevolgen.</p> <p>De cliënt is hiervan op de hoogte en heeft indien mogelijk toegestemd. Deze situaties schriftelijk vastleggen in cliëntdossier.</p> <p>Wat kan wel: Verstrekken van gegevens tbv statistische of wetenschappelijk gerichte info, evenals niet tot personen herleidbare info: Artikel 65, Participatiewet.</p>

BIJLAGE 2

Toelichting op de vuistregels ten aanzien van de inwoner of de cliënt

- **Wij respecteren de rechten van de cliënt**

Dit betekent dat wij de cliënt (en zijn ouders of verzorgers) in staat stellen om zichzelf een oordeel te vormen over de noodzaak om persoonsgegevens te verwerken of uit te wisselen. Wij zijn transparant over de voorgenomen gegevensverwerking, leggen het waarom van de noodzaak tot gegevensverwerking- en -uitwisseling uit, informeren hen over hun rechten en stellen hen in staat deze uit te oefenen.

Uitgangspunt is dat wij geen gegevens verwerken als betrokkene(n) hier bezwaar tegen heeft (hebben). En wij vragen expliciet toestemming als wij persoonsgegevens willen vragen of verstrekken waarop een professionele geheimhoudingsverplichting rust.

Hier zijn uitzonderingen op mogelijk, maar alleen als er sprake is van een zwaarwegend belang of een wettelijke bepaling die het mogelijk maakt gegevens zonder toestemming te verwerken. In dergelijke situaties motiveren wij onze handelwijze en proberen wij desondanks zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de geuite bezwaren.

- **Wij praten mét de cliënt. Wij praten niet over hen zonder hen**

Uitgangspunt is dat waar overleg tussen professionals over een cliënt (of zijn ouders of verzorgers) noodzakelijk is, dit gebeurt in het bijzijn van en met instemming van de betrokkene(n).

Er zijn echter situaties denkbaar waarin dit niet kan. Dit vraagt dan om een zorgvuldige afweging en moet altijd gemotiveerd worden. Betrokkenen worden in zulke situaties in principe altijd vooraf geïnformeerd. Alleen als dit niet anders kan, gebeurt dit achteraf.

- **Wij zien vertrouwelijkheid als een waarborg voor de toegankelijkheid van de hulp- en zorgverlening en als randvoorwaarde voor de kwaliteit ervan**

Dit betekent dat wij ons realiseren dat als deze garantie voor de cliënt (of zijn ouders of verzorgers) ontbreekt, dit hen ervan kan weerhouden om de benodigde hulp of zorg te zoeken en/of te aanvaarden, of om de informatie te verstrekken die noodzakelijk is voor een kwalitatief goede (jeugd)zorg.

De professional en de samenwerking tussen professionals:

- **Wij vertrouwen elkaar in onze deskundigheid en professionaliteit**

Dit betekent dat wij geen gegevens opvragen met als doel het deskundige oordeel van de ander nog een keer te controleren.

- **Wij vragen nooit méér persoonsgegevens dan strikt noodzakelijk**

Dit betekent dat degene aan wie wij persoonsgegevens vragen, er altijd van op aan kan dat wij een bewuste en zorgvuldige afweging hebben gemaakt over de noodzaak hiervan voor onze eigen taak. Wij stellen ons daarbij altijd de vraag of het doel waarvoor wij de gegevens nodig hebben ook bereikt kan worden door minder, of helemaal geen persoonsgegevens te vragen. En wij zijn in staat om onze afweging te motiveren.

- **Wij zijn altijd transparant over met welk doel wij persoonsgegevens vragen**

Dit betekent dat we aan elkaar uitleggen met welk doel wij gegevens aan elkaar vragen. En dat de ander er op mag vertrouwen dat we de verstrekte gegevens vervolgens niet voor een geheel ander doel gaan gebruiken. Een voorbeeld: als wij gegevens hebben gevraagd voor het bepalen van toegang tot (jeugd)hulp, gaan we die niet gebruiken voor fraudebestrijding.

- **Wij respecteren de positie en eigen verantwoordelijkheid van de professional aan wie wij vragen gegevens te verstrekken.**

Dit betekent onder andere dat wij ons bewust zijn van de beperkingen voor de ander om gegevens te verstrekken. Beperkingen die voort kunnen vloeien uit bijvoorbeeld een professionele geheimhoudingsverplichting, en de professionele ethiek en beroepscode die voor de ander gelden.

- **Wij maken altijd een zorgvuldige afweging of het mogelijk is om gegevens te verstrekken in het belang van de cliënt**

Dit betekent dat wij de vraag van de ander serieus in overweging nemen en voor ons toepasselijke wetgeving, beroeps- en meldcodes ook actief gebruiken om tot een zorgvuldige afweging te komen om al dat niet te verstrekken. Het oplossen van de problematiek in het belang van de cliënt

(of zijn ouders of verzorgers) laten wij in belangrijke mate meewegen bij onze beslissing. Wij zijn in staat om onze afweging te motiveren.

- **Wij hebben vertrouwen in de andere professional, dat deze de afweging om wel of geen gegevens te vragen of te verstrekken zorgvuldig heeft gemaakt**

Dit betekent dat wij elkaar niet onder druk zetten. Zo nodig gaan we het gesprek aan om beter zicht te krijgen op doel en achtergrond van een vraag om gegevens, of de afweging om gegevens niet te verstrekken en zo tot mogelijk andere oplossingen te komen.

- **Wij voelen ons verantwoordelijk om waar mogelijk bij te dragen aan oplossingen voor de probleemsituatie van een cliënt, ook als bepaalde gegevensuitwisseling niet mogelijk is**

Dit betekent dat in situaties waarin wij tot de conclusie komen dat persoonsgegevens niet kunnen worden verstrekt, bijvoorbeeld vanwege professionele geheimhoudingsverplichtingen, wij bekijken of we op een andere manier kunnen bijdragen aan een oplossing voor de probleemsituaties van cliënten (of hun ouders of verzorgers), of aan het voorkomen van escalatie van problemen.

